

Viherkasvien maahantuontiin ja EU:n sisämarkkinoihin liittyvät kasvinterveydelliset riskit

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Puutarhatalous, hortonomi (AMK)

Kevät 2025

Leo Tiihonen

Koulutus	Puutarhatalous	
Tekijä	Leo Tiihonen	Vuosi 2025
Työn nimi	Viherkasvien maahantuontiin ja EU:n sisämarkkinoihin liittyvät kasvinterveydelliset riskit	
Ohjaaja	Tuuli Markkanen	

Tämän opinnäytetyön toimeksiantaja oli Ruokavirasto. Opinnäytetyön tavoitteena oli saada Ruokavirastolle uutta tietoa viheralan toimijoiden näkemyksistä ja toiminnasta viherkasvien osalta. Työ pyrkii vastaamaan kysymyksiin siitä, miten toimijat toimivat riskitilanteiden ilmetessä, mistä maasta heidän tilaamansa viherkasvit ovat alun perin, mitkä ovat isoimmat ongelmat viherkasvien kasvinterveydellisessä laadussa ja mitä he toivoisivat Ruokavirastolta riskitilanteiden sattuessa. Opinnäytetyön pohjalta oli tarkoitus luoda pohjamateriaalia Ruokaviraston verkkosivuja varten ja tämä materiaali viimeistellään heidän toimestaan infomateriaaliksi. Pohjamateriaali sisälsi tietoa viherkasvien kasvinterveysvaatimuksista EU:n sisämarkkinoilla.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa avattiin kasvinterveyden tarkoitusta yleisesti ja Ruokaviraston näkökulmasta. Myös kasvinterveysriskejä, kuten erilaisia tauteja ja tuholaisia, sekä niiden leviämistapoja ja tarkoitusta avattiin. Teoriaosuudessa käytiin läpi myös lainsäädäntöä maahantuonnin ja EU:n sisämarkkinoiden näkökulmasta viherkasvien osalta. Lainsäädännön sisältöön kuuluivat esimerkiksi kasvipassit, kasvinterveystodistus eli Phytosanitary Certificate ja erilaisten kasvintuhoojien määrittely, kuten laatu- ja karanteenituhoojat. Opinnäytetyön tietoperustaa vahvisti Ruokaviraston kahdelta työntekijältä saadut tiedonannot. Tietoa saatiin Teams-sovelluksen välityksellä pidetyn haastattelun avulla sekä sähköpostien välityksellä.

Opinnäytetyö toteutettiin haastattelututkimuksena eli aineisto kerättiin opinnäytetyöhön haastattelemalla yhteensä neljää viheralan toimijaa kukkatukuista, keskusliikkeiden sisäänostajista ja viherkasvien huoltoyrityksestä. Haastattelulla haluttiin kartoittaa toimijoiden olemassa olevaa tietoa Ruokaviraston palveluista, sekä viherkasvien kasvinterveydestä maahantuontiin ja sisämarkkinoihin liittyen. Haastattelu toteutettiin osalle haastateltavista puolistrukturoidusti Teams-sovelluksen välityksellä ja osalle sähköpostin välityksellä toimijoiden kiireiden takia.

Tuloksena syntyi kokonaisuus neljän eri toimijan näkökulmista erilaisissa viherkasvien terveyteen, maahantuontiin ja sisämarkkinoihin liittyvissä kysymyksissä. Haastatteluissa selvisi esimerkiksi, että viherkasveja maahantuovissa tukkuyrityksissä kasvinterveyssäännökset olivat muita toimijoita paremmin tiedossa. Haastattelututkimuksen toteutus ei mahdollistanut syvällisiä johtopäätöksiä, mutta sen perusteella saatiin kuitenkin suuntaa antavaa tietoa siitä, mitä jatkossa kannattaisi kehittää niin tutkimuksessa, kuin viranomaisyhteistyössä.

Avainsanat Viherkasvit, Ruokavirasto, kasvinterveys, EU:n sisämarkkinat, maahantuonti
Sivut 37 sivua ja liitteitä 6 sivua

DP Degree Programme in Horticulture
Author Leo Tiihonen Year 2025
Subject Phytosanitary Risks Related to the Import and EU Internal Market of Houseplants
Supervisors Tuuli Markkanen

This thesis was commissioned by the Finnish Food Authority. The aim of this thesis was to provide the Finnish Food Authority with new information on the views of workers in the green sector regarding houseplants. The purpose was to answer questions such as how the workers act when risk situations arise, where do the houseplants they order originally come from, what are the biggest problems in the phytosanitary quality of houseplants and how would they want the Finnish Food Authority to help them in the event of risk situations. Based on the thesis, the intention was to create material for the Finnish Food Authority's website, which they would finalize into informational material. The material included plant health guidelines for houseplants in the EU internal market.

The theoretical part of this thesis explained the purpose of plant health in general, and from the perspective of the Finnish Food Authority. Plant health risks, such as various diseases and pests, and their spread methods and purpose were also explained. The theoretical part also reviewed legislation from the perspective of import and the EU internal market of houseplants. The content of the legislation included, for example, plant passports, a phytosanitary certificate and the definition of various plant pests, such as quality and quarantine pests. This part of the thesis was strengthened by information received from two employees of the Finnish Food Authority. The information was obtained through an interview conducted via Teams application and emails.

The data for the thesis was collected by interviewing a total of four workers in the green sector from flower wholesalers, central store buyers and houseplant maintenance companies. The interview aimed to map workers' existing knowledge of the Finnish Food Authority's services, as well as the plant health of houseplants in relation to imports and the EU internal market. The interview was conducted for some of the interviewees in a semi-structured manner via Teams application and for others via email due to the workers' busy schedules.

The result of the interview was a set of perspectives from four different workers on various issues related to the health of houseplants, imports and the EU internal market. The interviews revealed, for example, that wholesale companies importing houseplants were better informed about plant health regulations than other workers. The interview study did not allow for in-depth conclusions, but it did provide some directional information on what should be developed in the future, both in research and in cooperation with authorities.

Keywords Houseplants, Finnish Food Authority, plant health, EU internal market, import
Pages 37 pages and appendices 6 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Kasvinterveysriskeistä yleisesti	3
3	Viherkasvien tuontia ja sisämarkkinakauppaa koskeva lainsäädäntö	4
3.1	Viherkasvien tuonti EU:n ulkopuolelta	7
3.1.1	Kasvinterveystodistus ja Traces-järjestelmä	8
3.2	Viherkasvien EU:n sisämarkkinakauppa (kasvipassijärjestelmä).....	9
3.2.1	Omavalvonta	12
3.2.2	Kasvintuhoojien valvonta/määritelmät.....	13
3.3	Viherkasvien etäkauppa.....	14
3.3.1	Suoratilauksiin perustuva kuluttajakauppa	15
4	Pohjamateriaali Ruokaviraston verkkosivuille	16
5	Alan toimijoiden haastattelut	17
5.1	Haastattelumenetelmät toimijoille ja Ruokavirastolle	17
5.2	Haastatellut toimijat.....	18
6	Haastattelujen tulokset.....	20
7	Tulosten tarkastelu ja pohdinta.....	23
8	Johtopäätökset.....	26
	Lähteet.....	27

Kuvat

Kuva 1. Kasvipassin tiedot (Ruokavirasto, 2025b).	10
Kuva 2. Kasvikohtainen kasvipassi (Ruokavirasto, 2023a).....	10
Kuva 3. Pakkauskohtainen kasvipassi (Ruokavirasto, 2023a).....	11
Kuva 4. Lähetyskohtainen kasvipassi (Ruokavirasto, 2023a).....	11

Taulukot

Taulukko 1. Enintään 1 m korkuisten viherkasvien tuonnin määrä kilogrammoina ja euroina eri EU-maista 2023 (European commission, 2025). 5

Liitteet

Liite 1. Ruokaviraston selvitettävät aihekokonaisuudet

Liite 2. Haastattelukysymykset Ruokavirastolle

Liite 3. Haastattelukysymykset alan eri toimijoille

Liite 4. Pohjamateriaali infomateriaalia varten

Liite 5. Aineistonhallintasuunnitelma

1 Johdanto

Viherkasvit ovat meille monille tuttuja kodin sisustuksen elementtejä. Ne auttavat luomaan mukavan ympäristön kodeissamme, työpaikoillamme, ja muissa julkisissa tiloissa, kuten kahviloissa. Suomesta löytyy useita paikkoja, jotka tarjoavat asiakkailleen laajan valikoiman viherkasveja ja näistä kuluttajille näkyvimpiä ovat päivittäiset ruokakaupat. Harva kuitenkaan ajattelee, mistä nämä viherkasvit päätyvät kauppojemme hyllyille, mainitsemattakaan millaisia mahdollisia riskejä viherkasvien ammattimaiseen tuontiin liittyy.

Viherkasvien maahantuonti EU:n ulkopuolelta ja myynti EU:n sisämarkkinoilla on säädeltyä ja valvottua. Erilaiset yritykset, jotka tuovat viherkasveja ulkomailta, kohtaavat monia säästöjä ja vaatimuksia, jotka liittyvät mahdollisiin kasvinterveysteriskeihin. Kansainvälisen kasvikaupan mukana voi levitä erilaisia kasvintuhoojia, jotka voivat levitessään aiheuttaa esimerkiksi satotappioita. Ilmastonmuutoksella on myös osansa riskein kasvussa, sillä se voi aiheuttaa uusien tuhoojien leviämistä EU:n alueelle. (Valtioneuvosto, 2019)

Asetettujen säästöjen ja vaatimusten ymmärtäminen on alan yrityksille todella tärkeää ja edellyttää heiltä kasvavaa tietoisuutta. Etenkin EU:n säästöjen ja mahdollisten riskien tiedostaminen auttaa alan yrityksiä tekemään informoituja ja tärkeitä päätöksiä, jotka lopulta hyödyntävät myös kuluttajia terveinä ja puhtaina kasveina.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa viherkasvien tuonnin ja sisämarkkinoiden tilannetta ja erilaisia haasteita. Tarkoituksena on haastatella viheralan toimijoita, kuten kukkatukkuja, keskusliikkeiden sisäänostajia ja viherkasvien huoltoyrityksiä. Tavoitteena on saada Ruokavirastolle uutta tietoa toimijoilta esimerkiksi siitä, miten he toimivat riskitilanteiden ilmetessä, mistä maasta heidän tilaamansa viherkasvit ovat alun perin, mitkä ovat isoimmat ongelmat viherkasvien kasvinterveydellisessä laadussa, ja mitä alan eri toimijat toivoisivat Ruokavirastolta riskitilanteiden sattuessa. Opinnäytetyön pohjalta on tarkoitus luoda pohjamateriaalia Ruokaviraston verkkosivuja varten, joka viimeistellään heidän toimestaan infomateriaaliksi toimijoille. Pohjamateriaalin on tarkoitus sisältää tietoa viherkasvien kasvinterveysvaatimuksista EU:n sisämarkkinoilla.

Koska EU:n kasvinterveysasetuksessa (2016/2031) ei ole määritelty viherkasvia, tässä opinnäytetyössä viherkasveilla tarkoitetaan tyypillisesti sisällä koristeeksi kasvatettavia kasveja, jotka ovat usein kotoisin maapallon trooppisilta ja subtrooppisilta alueilta. Ne ovat

vihreitä ympäri vuoden ja niitä kasvatetaan yleensä niiden näyttävien lehtien takia. (Tieteen termipankki, n.d.)

2 Kasvinterveysriskeistä yleisesti

Yleisesti kasvinterveydellä tarkoitetaan perusteellisia toimenpiteitä, joilla on tarkoitus hallita ja estää erilaisia kasvintuhoojia leviämistä uusille alueille etenkin ihmisten toimesta esimerkiksi kansainvälisen kaupan myötä (Maa- ja metsätalousministeriö, 2020a, s. 4). 24.03.2025 järjestetyn Teams-haastattelun aikana Ruokaviraston johtava asiantuntija Sari Haikola kertoi kuitenkin, että kun puhutaan kasvinterveydestä, Ruokaviraston toiminta rajoittuu tiettyihin karanteenituhoojiin ja lainsäädännössä mainittuihin tuhoojiin. Tuhoojien listaukset muuttuvat koko ajan, kun tilanne elää ja tietyistä tuhoojista tulee enemmän tietoa. (henkilökohtainen tiedonanto, 24.03.2025)

Kasvinterveysriskejä ovat erilaisten tautien ja tuholaisten lisäksi niiden uudet leviämistavat, kuten karanteenituhoojat aasianrunkojäärät (*Anoplophora glabripennis*), jotka levisivät Kiinasta tuodun kivitavaran puupakkausmateriaalien mukana. Suomesta aasianrunkojääriä löydettiin Vantaalta vuonna 2015 kasvavista puista. Riskejä ovat myös ilmastonmuutos, lisääntynyt kansainvälinen kauppa ja häiriöt ekosysteemissä. (Maa- ja metsätalousministeriö, 2020a, s. 5; Ruokavirasto, n.d.-a) Ekosysteemin häiriöllä tarkoitetaan lyhytkestoisia tapahtumia, jotka muuttavat ekosysteemin rakennetta, sen resurssien saatavuutta tai fyysistä ympäristöä. Niitä ovat esimerkiksi hyönteisten aiheuttamat tuhot ja sienitaudit. (Kulha & Honkaniemi, 2022, s. 1)

Kasvinterveyttä vahingoittavat kasvintuhoojat ovat esimerkiksi viruksia, bakteereja, sieniä, viroideja ja fytoplasmia. Kasvintuhoojia ovat myös erilaiset hyönteiset, punkit ja ankeroiset. Nämä kasvintuhoojat aiheuttavat pahimmillaan kasvuston ja sadon täyden tuhon. Ne vaikuttavat alentavasti kasvisatoon ja heikentävät sen laatua. Tämän takia on tärkeää ylläpitää hyvää kasvinterveyttä aloittamalla kasvien tuotanto puhtailla lähtömateriaaleilla, kuten siemenillä ja kasvualustalla. (Maa- ja metsätalousministeriö, 2020b)

3 Viherkasvien tuontia ja sisämarkkinakauppaa koskeva lainsäädäntö

Maahantuonnilla tarkoitetaan EU:n ulkopuolelta tuotavia kasveja ja EU:n sisämarkkinoilla taas EU-alueella tapahtuvaa kauppaa, joka perustuu EU:n perussopimuksen neljään vapauteen. Nämä neljä vapautta ovat tavaroiden, palveluiden, pääomien ja henkilöiden vapaa liikkuminen. (Työ- ja elinkeinoministeriö, n.d; ks. myös Tulli, n.d.) Myös Suomen sisällä tapahtuva kauppa on siis sisämarkkinakauppaa.

Taulukossa 1 esitetään viherkasvien tuonnin määrät kilogrammoina ja euroina eri EU-maista. Tuontimaiksi taulukossa 1 laitettiin Belgia, Tanska, Viro, Saksa, Alankomaat ja Ruotsi, sillä niistä oli eniten tuontia. Viherkasveja tuodaan EU:n sisällä Suomeen selkeästi eniten Alankomaista ja Tanskasta. Vuotena 2023 Alankomaista tuotiin viherkasveja 1 903 902 kg ja Tanskasta 1 640 660 kg.

Taulukossa 1 tilastojen saamiseen käytettiin HS-nimikettä 06029099, joka sisältää kaikki enintään metrin korkuiset viherkasvit (European commission, 2025). HS-nimike tarkoittaa harmonioidun järjestelmän nimikkeistöä. HS-nimikkeet ovat Maailman tullijärjestön julkaisema kansainvälinen kauppatavaroiden tavarankuvaus- ja koodausjärjestelmä, joka päivittyvät noin viiden vuoden välein. (Tulli, 2024)

Taulukko 1. Enintään 1 m korkuisten viherkasvien tuonnin määrä kilogrammoina ja euroina eri EU-maista 2023 (European commission, 2025).

Tuontimaat	Tuontimäärät euroina EU maista Suomeen 2023	Tuontimäärät kilogrammoina EU maista Suomeen 2023
Belgia	434 962	161 454
Tanska	2 329 048	1 640 660
Viro	178	19
Saksa	784 682	275 115
Alankomaat	7 040 451	1 903 902
Ruotsi	50 418	5 431

Suomessa noudatetaan Euroopan unionin lainsäädäntöä, joka perustuu EU:n kasvinterveysasetukseen (2016/2031) ja virallista valvontaa koskevaan asetukseen (2017/625), jotka astuivat voimaan 14.12.2019. Kasvinterveysasetus (2016/2013) koskee muun muassa kasvintuhoojien luokittelua, myytävien kasvien vaatimuksia, omavalvontaa, kasvipassin käyttöä, torjuntatoimenpiteitä ja maahantuonnin vaatimuksia. Kasvinterveyslaisissa (1110/2019) määritellään viranomaisiin liittyvät asiat, kuten heidän tehtävistensä ja säännösten rikkomisesta määrättävistä seuraamuksista. (Maa- ja metsätalousministeriö, n.d; Ruokavirasto, 2022, s. 11)

Kasvinterveyttä koskevan lainsäädännön tavoitteena on estää kasvitautien ja tuholaiden leviäminen uusille alueille. Jari Poutanen kertoo 22.05.2025 viestissä, että nykyinen EU:n kasvinterveysasetus perustuu ensisijaisesti toimijoiden omaan vastuullisuuteen ja heidän tekemäänsä omavalvontaan. Viranomasivalvonnalla ei ole samaa roolia kuin aiemman lainsäädännön aikana. Viranomaiset hoitavat maahantuontitarkastukset, vientitarkastukset ja toimijoiden omavalvonnan tarkastukset, jotta voidaan luottaa toimijoiden tekemään omavalvontaan ja heidän osaamiseensa kasvinterveysvaatimuksista. Viranomaiset hoitavat myös kasvintuhoojien valtakunnalliset kartoitukset, joilla muun muassa selvitetään, esiintyykö Suomessa jotain karanteenituhoojaa kyseessä olevan vuoden aikana. (henkilökohtainen tiedonanto 22.05.2025)

Ruokaviraston kasvinterveys- ja lannoiteyksikkö ja ELY-keskukset (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus) vastaavat kasvinterveyden valvonnasta (Ruokavirasto, 2023b). Kasvinterveyden säännösten päämääränä on suojella maa-, metsä- ja puutarhataloudessa viljeltäviä kasveja, pyrkiä turvaamaan julkisten ja yksityisten viheralueiden kasveja ja suojelemaan biologista monimuotoisuutta ja ympäristöä (Maa- ja metsätalousministeriö, n.d.).

Teams-haastattelussa, joka järjestettiin 24.03.2025 Jari Poutanen ja Sari Haikola Ruokavirastosta kertoivat, että kasvien maahantuontitarkastukset eivät ole sataprosenttisen tehokkaita, eikä tehtävänä olekaan löytää kaikkia mahdollisia tuholaisia. Tarkoituksena on tarkistaa, että lainsäädäntö ja vaatimukset toimivat. Jos säädeltyjä tuhoojia alkaa löytyä kasveista, voidaan alkaa miettiä esimerkiksi lainsäädännön kiristystä, sillä lainsäädännön avulla suurimmat riskit tulisi olla jo estettynä ja tarkastuksilla katsotaan, toimiiko lainsäädäntö suunnitellusti eli kasvinterveysriskejä riittävästi vähentäen. (henkilökohtainen tiedonanto, 24.03.2025)

Rajulta vaikuttavat toimet tehdään aina syystä ja tarkasti etukäteen mietittynä. Esimerkiksi *Xylella fastidiosa* -bakteeritaudin hävittämistä varten on toimenpiteitä, joita EU-maiden on tehtävä ja niiden takia on jouduttu hävittämään esimerkiksi kokonaisia oliiviviljelmiä. (Ruokavirasto, 2024f) *Xylella fastidiosa* on todella haitallinen karanteenituhooja ja sillä on laajasti erilaisia isäntäkasveja. Niistä muutama on esimerkiksi kahvipensaat (*Coffea*), muratit (*Hedera*) ja laventelit (*Lavandula*). Se voi aiheuttaa yli 300 kasvilajille useita tauteja, jotka johtavat suuriin taloudellisiin haittoihin maatalous- ja puutarhatuotannolle. Se leviää esimerkiksi lehtiä tai versoja puhkoviiden ja imevien hyönteisten, kuten sylkikaskaan (*Philaenus spumarius*) toimesta. Myös kasvikauppa on merkittävä leviämiskeino *Xylella*:lle. (Ruokavirasto, n.d.-c)

Jari Poutanen kertoi kansainvälisen yhteistyön roolin kasvinterveydellisten riskien ennaltaehkäisyssä olevan tärkeä kulmakivi. Kansainvälisessä yhteistyössä jokainen maa voi tuoda esiin omalle maalleen tärkeät asiat kasvien suojelussa ja niiden pohjalta luodaan kasveille erilaisia säädöksiä, kuten maahantuontikieltoja. (henkilökohtainen tiedonanto, 24.03.2025)

3.1 Viherkasvien tuonti EU:n ulkopuolelta

Ennen minkään kasvin tai kasvituotteen tuontia EU:n ulkopuolisista maista on tärkeää selvittää kasvien kasvinterveysvaatimukset ja tuontimenettely. Normaalisti lähettäjämaan viranomaisen laatii kasvinterveystodistuksen ja vastaanottajamaassa tehdään maahantuontitarkastus kasvien saapuessa määränpäähän.

Täytyy muistaa myös, että tiettyjen kasvien tuonti EU:n ulkopuolelta on kokonaan kielletty, koska ne voivat aiheuttaa suuren riskin kasvintuhoojien leviämislle. Tuontikiellon piiriin kuuluvat muun muassa useat lehtipuut ja pensaat, havukasvit ja peruna. Tuontikielto voi koskea kaikkia EU:n ulkopuolisia maita tai vain tiettyjä alueita. (Ruokavirasto, 2024a) Viherkasvien tuonnissa esimerkiksi taatelipalmut (*Phoenix*) ja sitruspuut (*Citrus*) ovat maahantuontikiellossa joko kokonaan EU:n ulkopuolelta tai vain tietyistä EU:n ulkopuolisista maista. Esimerkiksi taatelit ovat hedelmiä ja siemeniä lukuun ottamatta sallittuja muualta EU:n ulkopuolelta paitsi Algeriasta ja Marokosta. Sitruspuiden tuonti taas on kielletty kokonaan EU:n ulkopuolisista maista. (Ruokavirasto, 2025d, s. 3)

Sari Haikola avaa, miten tietyt kasvit päätyvät maahantuontikieltoon. Hänen mukaansa ensin yritetään aina EU:n lainsäädännössä löytää vaatimukset, jotka minimoivat riskejä, mutta se ei aina onnistu. Maahantuontikiellot perustuvat aina riskiarviointiin, jossa EFSA eli Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen on tärkeässä roolissa mukana. Tämän lisäksi tuontikieltoja on asetettu vain väliaikaisesti korkean riskin kasveille esimerkiksi kaikkien puuvartisten kasvien osalta, kun uusi kasvinterveyslainsäädäntö astui voimaan vuonna 2019. Silloin katsottiin, että riskejä ei oltu arvioitu riittävästi. Tuontikielto on voimassa niin kauan, kunnes riskit arvioidaan ja katsotaan, voidaanko tuontikiellosta luopua ja asettaa muita vaatimuksia, jotka kattaisivat riskit. (Henkilökohtainen tiedonanto, 24.03.2025)

Jari Poutanen kertoo 24.03.2025 järjestetyssä Teams-haastattelussa, että kasveja tarkastettaessa ei aina näe kaikkea silmävaraisesti, jolloin joistain kasvieristä täytyy ottaa näytteitä ja välillä näytteiden otto voi olla destruktiivista eli kasvia tuhoavaa. Jos esimerkiksi

joitain puuvartisia kasveja kuten bonsaita saapuisi Suomeen suuria eriä ja tiedetään, että niissä on tuholaisen riski rungon sisällä, osa kasveista tulisi pilkkoa näytteenottoa varten. Bonsai pilkottaisiin tietyllä systeemillä totaalisesti ja kasvien tuoja tietäisi, jos hän haluaa tuoda kasveja Suomeen, että tietty osa niistä tuhoutuu näytteenotossa. Yleensä kuitenkin näytteet otetaan esimerkiksi kasvin kukinnasta, lehdistä tai versojen kärjistä, jolloin kasvi ei tuhoudu kokonaan. (Henkilökohtainen tiedonanto, 24.03.2025)

3.1.1 Kasvinterveystodistus ja Traces-järjestelmä

Kasvinterveystodistus eli Phytosanitary Certificate on vaadittu kaikille EU:n ulkopuolelta tuotaville kasveille ja kasvinosille, kuten viherkasveille, ruukkukasveille ja kylvettäväksi tarkoitetuille siemenille. Mikäli lähetettävät kasvit täyttävät EU:n asettamat vaatimuksen, lähettäjämaan viranomaisen myöntää kasville kasvinterveystodistuksen.

Kasvinterveystodistuksella maahantuovat lähetykset voidaan tuoda vain sallitun rajatarkastusaseman kautta, jonka voi tarkistaa Ruokaviraston sivuilta. Esimerkiksi viherkasveille sallittuja rajatarkastusasemia ovat Helsinki-Vantaan lentoasema, Helsinki-Vuosaaren satama ja Turun satama, ja siemenille sallittuja ovat Oulun satama ja Turun lentoasema. Ennen kasvin käyttöönoton ja tullauksen sallimista Ruokaviraston tai ELY-keskuksen kasvintarkastaja suorittaa kasvintarkastuksen. Yleensä tarkastus suoritetaan rajatarkastusasemalla, mutta tietyin edellytyksin lähetys voidaan siirtää määränpäähän tarkastusta varten. Kasvin saapuessa EU:n alueelle toisessa EU-maassa kuin Suomessa tarkastus suoritetaan ensimmäisellä EU-rajalla. Jos kasvi on tarkastettu jo toisessa EU-maassa, se voi saapua Suomeen minkä tahansa rajanylityspaikan kautta. (Ruokavirasto, 2024a; Ruokavirasto 2024b)

Kasvinterveystodistuksia vaativia kasveja maahantuovana yrityksenä tulee rekisteröityä Ruokaviraston kasvinterveysrekisteriin ja Traces-järjestelmän käyttäjäksi (Ruokavirasto, 2024a). Yrityksen tulee nimetä jokaiselle toimipaikalle kasvinterveysvastaava, joka huolehtii kasvinterveysvaatimusten noudattamisesta yrityksen sisällä (Ruokavirasto, 2024d). Traces-järjestelmään ilmoitetaan kaikki kasvinterveystodistusta vaativat tuonti kasvit. CHED-PP eli Common healthy entry document for plants, plant products and plant propagating material on kasvinterveydellinen tuloilmoitus, jonka maahantuojaa tai maahantuojaa edustava huolitsija täyttää Traces-järjestelmään. (Ruokavirasto, 2024e)

3.2 Viherkasvien EU:n sisämarkkinakauppa (kasvipassijärjestelmä)

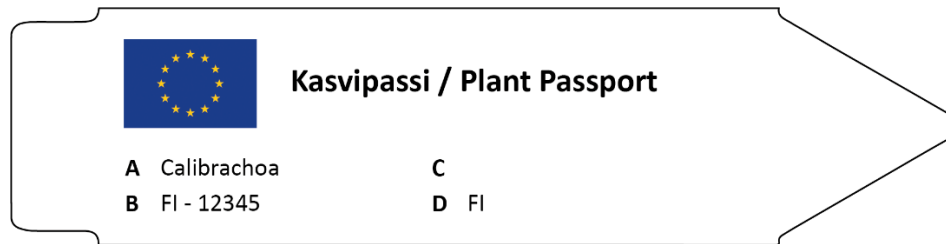
EU:n sisämarkkinakaupassa on käytössä kasvipassijärjestelmä, joka on EU:n kasvinterveysasetuksen (2031/2016) mukainen merkintä ja se on tarkoitettu istutettavaksi suunnitelluille kasveille. Istutettavaksi suunnitelluilla kasveilla tarkoitetaan esimerkiksi viherkasveja, taimitarhakasveja, pistokkaita, sekä ruokku- ja ryhmäkasveja. Kasvipassia käytetään myös osalla kylvettäviksi tarkoitetuilla siemenillä. Kasvipassi on käytössä pääsääntöisesti vain tukkumyynnissä, mutta kuluttajille myytäessä myyjän tulee kuitenkin huolehtia, että kasveilla on vaatimusten mukainen kasvipassi. Istutuksiin tarkoitettuja viherkasveja voi toimittaa kunnille ja seurakunnille ilman kasvipassia. (Ruokavirasto, 2025b)

Kasvipassin voi myöntää kasvieroille, kun yrityksen omavalvonnassa on tarkastettu, että kasvit ovat vapaita karanteeni- ja laatutuhoojista (Ruokavirasto, 2025b). Kasvipassi toimii todistuksena kasveja ostavalle kuluttajalle siitä, että kasveissa ei ole karanteenituhoojia, ja että laatutuhoojien määrä ei ylitä kynnyksarvoa. (Ruokavirasto, 2022, s. 16)

Kasvipassi on yleensä neliön tai suorakaiteen muotoinen asiakirja. Kuten Kuvassa 2 näkyy, kasvipassin tulee sisältää vasemmassa yläkulmassa EU:n lippu mustavalkoisena tai värillisenä ja oikeassa yläkulmassa tulee olla "Plant Passport"-teksti. Kirjaimen A-kohtaan tulee kasvin tieteellinen nimi ja B-kohtaan merkataan ISO-koodi (International Organization for Standardization) eli maakoodi ja kasvipassin myöntäjän rekisterinumero. Kirjaimen "C" kohdalle tulee kasvin jäljitettävyysskoodi, joka voidaan merkata esimerkiksi QR-koodin, hologrammin tai sirun muodossa. D-kirjaimen kohdalle merkataan kasvin alkuperämaat. (EFSA, n.d.)

Jäljitettävyysskoodia käytetään, aina kun myydään tulipoltteen isäntäkasveja tai siemenperunaa ja lisäksi ammattimaiseen jatkokasvatukseen myytävällä taimiaineistolla. Jäljityskoodin avulla pystytään jäljittämään kasviero alkuperä, ja minne erää on toimitettu. Alkuperämaat merkitään kasvipassiin aikajärjestyksessä. (Ruokavirasto, 2023a.) Jari Poutanen kertoi 24.03.2025 järjestetyssä Teams-haastattelussa jäljitettävyysskoodista. Jos kasveihin ilmestyy karanteeni- tai laatutuhooja, jäljitettävyysskoodin avulla pystytään selvittämään, mistä se on peräisin, ja minne kaikkialle muualle saastunutta kasviero on päätenyt. Saastuneen kasvin matka pysäytetään ja kasvieron tuotteita pyritään vetämään takaisin tarpeeksi ajoissa, jotta tuhoajat saataisiin hävitettyä kokonaan viimeistä yksilöä myöten. (Henkilökohtainen tiedonanto 24.03.2025)

Kuva 1. Kasvipassin tiedot (Ruokavirasto, 2025b).

Passissa tulee olla myös merkintä PZ (protected zone) ja tulipolteen tieteellinen nimi eli *Erwinia amylovora*, jos kasvi on tulipolteen isäntäkasvi (Ruokavirasto, 2025b). Tulipolte on karanteenituhooja kasvinterveyslainsäädännön mukaan ja sitä esiintyy esimerkiksi päärynäpuilla (*Pyrus communis*). Suomi on EU:ssa tulipolteen suhteen suoja-alueita, ja siitä syystä tulipolteen isäntäkasveja saa tuoda vain muilta suoja-alueilta tai puskurialueilta, joissa tulipoltetta ei esiinny. Kaikki tulipoltehavainnot Suomessa ilmoitetaan Ruokavirastolle. (Laji.fi, n.d.-b)

Kasvipassia käytetään joko kasvi-, pakkaus-, tai lähetyskohtaisesti. Kasvikohtainen kasvipassi kiinnitetään jokaisen kasvin ruokkuun tai itse kasviin. Kuten Kuvassa 2 näkyy kasvikohtaisen kasvipassin voi yhdistää taimitarhakasveilla nimilappuun. (Ruokavirasto, 2023a). Kuvassa 2 näkyy kasvin nimi eli pensashanhikki 'Goldfinger', sekä taimiston nimi ja sen alla kasvipassi.

Kuva 2. Kasvikohtainen kasvipassi (Ruokavirasto, 2023a).

Pakkauskohtaista kasvipassia käytetään EU:n kasvinterveysasetusten mukaisesti jokaisessa pakkauksessa, jos lähetys sisältää useita pakkauksia. Tällä tavoin pakkaukset

voivat jatkaa eteenpäin suhteellisen vapaasti ilman niiden tarkastamista ja uusien kasvipassien myöntämistä. Pakkauskohtainen kasvipassi kiinnitetään laatikoihin, kennoihin tai muihin pakkauksiin, ja se saa sisältää monen kasvin tiedot, kuten kuvassa 3 näkyy rosmariinin (*Rosmarinus officinalis*) ja piparmintun (*Mentha piperita*) tieteelliset nimet. (Ruokavirasto, 2023a)

Kuva 3. Pakkauskohtainen kasvipassi (Ruokavirasto, 2023a).

 Kasvipassi / Plant Passport			
A <i>Rosmarinus officinalis</i>	B FI - 12345	C	D FI
A <i>Mentha piperita</i>	B FI - 12345	C	D FI

Lähetyskohtainen kasvipassi ei vastaa täysin EU:n kasvinterveysvaatimuksia, mutta Suomen sisäisessä kaupassa se on toistaiseksi sallittua. Lähetyskohtainen kasvipassi tarkoittaa, että lähetyksellä on vain yksi kasvipassi, vaikka se sisältäisi useampia pakkauksia. Tietyissä tilanteissa se voi olla erillinen lomake tai merkinnät voidaan tehdä myös lähetyksellään, kuten 4 kuvassa näkyy useamman kasvin tiedot. (Ruokavirasto, 2025b)

Kuva 4. Lähetyskohtainen kasvipassi (Ruokavirasto, 2023a).

 Kasvipassi / Plant Passport			
☐ A <i>Chamaecyparissus lawsoniana</i>	B FI - 12345	C	D FI
☒ A <i>Euphorbia pulcherrima</i>	B FI - 12345	C	D FI
☒ A <i>Hippeastrum Hartorum</i> -Ryhmä	B FI - 12345	C	D FI
☒ A <i>Hyacinthus orientalis</i>	B FI - 12345	C	D FI
☐ A <i>Kalanchoë Blossfeldiana</i> -Ryhmä	B FI - 12345	C	D FI
☐ A <i>Rhododendron Simsii</i> -Ryhmä	B FI - 12345	C	D FI

Kun yrityksen toiminta edellyttää kasvipassien myöntämistä, yrityksen tulee rekisteröityä kasvinterveysrekisteriin ja hankkia kasvipassin käyttöoikeus. Rekisteröityminen kuuluu siis myös viherkasvien tuonnin kanssa työskentelevien osalta esimerkiksi kukkatukuille, ruukkukasviviljelijöille, jos kasveja toimitetaan jälleenmyyntiin ja taimitarhoille ja

myymälöille, kun myynti ylittää 10 000 e vuodessa. Rekisteröityminen on maksullista ja siitä peritään myös vuosittainen perusmaksu. (Ruokavirasto 2025e)

3.2.1 Omavalvonta

Kasvintuhoojien omavalvonta tarkoittaa viljelijän tai myyjän työtä, jossa he tarkastavat kasveista karanteeni- ja laatutuhoojat. Omavalvonnan tavoitteena on löytää ja torjua karanteeni- ja laatutuhoojat mahdollisimman ajoissa ennen kuin ne pääsevät leviämään laajemmalle alueelle. Omavalvontaa tekevät yritykset, jotka myöntävät kasvipasseja eli yleensä esimerkiksi taimitarhat ja kukkatukut. (Ruokavirasto, 2025c; Ruokavirasto, 2022, s. 16)

Omavalvontatarkistuksia tehdään vastaanottovaiheen yhteydessä, viljely- tai myyntikauden aikana ja ennen kasvin/kasvien lähettämistä. Kasveista otetaan tarvittaessa näytepala, joka lähetetään laboratorioon analysoitavaksi, mutta usein tarkastukset tapahtuvat silmävaraisesti. Jos kasvinterveysvaatimukset täyttyvät, kasville voidaan myöntää kasvipassi. Omavalvontatarkastuksista pidetään kirjanpitoa, joka säilytetään kolmen vuoden ajan, jolloin kasvipassin myöntäjä voi osoittaa tehneensä omavalvontaa. (Ruokavirasto, 2025c; Ruokavirasto, 2022, s. 17)

Ruokaviraston ja ELY-keskusten kasvintarkastajat valvovat kasvipasseja myöntäviä toimijoita vuosittain tehtävillä tarkastuksilla. Tarkastuksissa valvotaan, miten toimijat tekevät omavalvontaa, miten kasvien jäljitettävyyden järjestetty, ja myönnetäänkö kasvipassit yrityksessä vaatimusten mukaisesti. Vuosittaiset tarkistuskäynnit ovat maksullisia, ja jos kasvinterveyslakia (1110/2019) ei noudateta, toimijoille tulee siitä seuraamuksia. Tarkastuksen perusteella toimijalle annetaan ensin vain huomautus ja määräaika, johon mennessä toiminnassa ilmennyt puute tulee korjata. Määräajan jälkeen tehdään maksullinen uusintatarkastus, jos asiaa ei ole korjattu siihen mennessä seuraamuksena voi olla esimerkiksi hallinnollinen seuraamusmaksu. (Ruokavirasto, 2025c)

Toimijat voivat halutessaan tehdä omavalvontasuunnitelman, joka hyväksytetään kasvinterveystarkastajilla. Tällöin maksullisia vuosittaisia tarkastuksia voidaan tehdä harvemmin. Kauppapuutarhaliitolta ja Viherympäristöliitolta löytyy mallipohjia omavalvontasuunnitelmia varten, joita on hyvä hyödyntää. Omavalvonta suunnitelma sekä sen kirjaaminen on hyvä suunnitella etukäteen ja siinä tulee olla omavalvonnan toteuttaminen ja kirjaaminen, työntekijöiden osaamisen varmistaminen, takaisinvedon karanteenituhoojatapauksissa ja vastuuhenkilöt. (Ruokavirasto, 2025c)

3.2.2 Kasvintuhoojien valvonta/määritelmät

Kasvintuhoojien valvonta koskee karanteeni-, laatu- ja suoja-alueuhoojia, jotka sisältyvät kasvinterveyslainsäädäntöön. Karanteenituhooja tarkoittaa kasvitautia tai tuholaista, jota ei saa maahantuoda tai levittää EU:n alueella, sillä ne aiheuttavat merkittävää taloudellista vahinkoa niiden esiintyessä kasvuotannossa, kasvihuoneessa tai metsässä.

(Ruokavirasto, 2025c; Ruokavirasto, 2022, s. 12) Yksi karanteenituhooja, joka vaikuttaa viherkasveihin on *Xylella fastidiosa*. Sen isäntäkasveja on murattien ja kahvin lisäksi kolibrikukka (*Strelitzia reginae*) ja taatelit. (Ruokavirasto, 2022, s. 12, ks. myös, EPPO Global Database, n.d.-b)

Palmuripsiäinen (*Thrips palmi*) on toinen esimerkki viherkasveilla esiintyvistä karanteenituhoojista. Se vioittaa sen monia isäntäkasveja imemällä lehdistä ravintoa ja levittämällä kasvien virustauteja. Viherkasveista sen isäntäkasvi on esimerkiksi sitrukset ja sen isäntäkasveiksi on epäilty myös kumiviikunaa (*Ficus elastica*) ja limoviikunaa (*Ficus benjamina*). Se piiloutuu kasveissa suojaisiin paikkoihin, jonka takia sitä on vaikea havaita, joka johtaa siihen, että se leviää helposti kasvien seassa ja mukana. (Vieraslajit, n.d, ks. myös, EPPO Global Database, n.d.-a)

Karanteenituhoojien havainnoista tulee ilmoittaa nopeasti joko Ruokavirastolle tai oman alueen kasvintarkastajalle. Tämän jälkeen tuhoojasta tehdään tarkastus ja otetaan tarvittaessa laboratorionäyte, ja jos kyseessä on karanteenituhooja, Ruokavirasto tai ELY-keskus määräävät hävittämistoimenpiteet. Tuhoojien hävittämistoimenpiteet tarkoittavat kaikkia toimia, joita tarvitaan karanteenituhoojan hävittämiseksi kokonaan. (Ruokavirasto, 2024g)

Jari Poutanen kertoo sähköpostiviestissä, että tuhoojien hävittämistoimenpiteitä ovat esimerkiksi saastuneiden kasvien tai kasvierien hävittäminen, isäntäkasvien viljelykielto määräajaksi, desinfiointi-, puhdistus- ja kasvinsuojeluainekäsittelyt sekä kasvien, kasvijätteen, maa-aineksen, koneiden ynnä muiden siirtokielto ja rajoitukset. Kasveja saatetaan hävittää myös saastuneen kasvin ympäriltä ja hävitystapa mietitään aina tilanteen mukaan. Hävitystapana voi olla esimerkiksi jopa kasvien toimittaminen polttolaitokseen. Ruokaviraston tehtävänä on lähes aina estää tuhoojan leviäminen uusille alueille ja estää tuhoojan pysyvä asettuminen Suomeen. Laajimmillaan toimenpiteet voivat koskea laajoja alueita, kymmeniä tai satoja kiinteistönomistajia ja kestää vuosia, mutta esimerkiksi maahantuonnissa toimenpiteeksi riittää usein kasvieron hävittäminen rajalla.

Torjuntatoimenpiteet ovat aina viranomaisten määräämiä hallintopäätöksellä.
(Henkilökohtainen tiedonanto, 31.3.2025)

Laatutuhooja on kasvitauti tai tuholainen, joita ei saa esiintyä myytävillä kasveilla niille asetettua raja-arvoa enempää. Laatutuhoojien tarkastuksesta ja kasvien puhtaudesta vastaa kasvien kasvupassin myöntäjä, mutta jos hän ei huolehdi asiasta, viranomainen voi antaa määräyksen asian hoitamisesta. (Ruokavirasto, 2023c; Ruokavirasto, 2022, s. 12)

Viherkasveilla laatutuhooja on esimerkiksi *Opogona sacchari*. Se on pienikokoinen yöperhonen, jonka toukat elävät esimerkiksi puuvartisten kasvien kuoreissa ja ytimessä. Toukat tuhoavat kasvien puuaineen, joka johtaa siihen, että kasvien lehdet kuihtuvat. Sitä esiintyy esimerkiksi banaanilla (*Musa*), traakkipuilla (*Dracanea*), sekä jukilla (*Yucca*).
(Suomen lajitietokeskus, n.d.-a)

Jari Poutanen kertoo 22.05.2025 viestissä, että suoja-alueella tarkoitetaan tilannetta, kun jotain tuhoajaa, kuten esimerkiksi tulipoltetta esiintyy aika yleisesti muualla mutta ei suoja-alueella. Esimerkiksi Suomelle on myönnetty tulipolteen suoja-alue ja siksi Suomeen saa tuoda tulipolteen isäntäkasveja vain muilta suoja-alueilta tai puskurialueilta. Suoja-alueilla mahdollistetaan siis poikkeukset normaaliin sisämarkkinakauppaan.

Sisämarkkinakaupassa kasveja saa liikuttaa EU-alueella hyvin vapaasti. Suoja-alueella voidaan rajoittaa sisämarkkinakauppaa ja turvata, ettei EU-alueella esiintyvää tuhoajaa leviä puhtaille alueille. Suoja-alueiden ylläpito on kuitenkin aika raskasta eikä niitä välttämättä edes saa, vaikka kuinka jäsenmaa sellaista haluaisi. (henkilökohtainen tiedonanto 22.05.2025)

3.3 Viherkasvien etäkauppa

Jari Poutanen ja Sari Haikola kertoivat 24.03.2025 järjestetyssä Teams-haastattelussa, että viherkasvien ja ylipäättään kasvien etäkauppa on hankala ja hieman monimutkainen termi. Lähtökohtaisesti se tarkoittaa kasvien ostamista ja tilaamista ilman, että kasveja mennään katsomaan ja valikoimaan paikan päälle. Etäkaupassa on hankala erottaa kuluttajien ja ammattilaisten toimintaa, sillä ammattilaiset ovat periaatteessa vuosia harjoittanut etäkauppaa. He eivät ole menneet paikan päälle valitsemaan kasveja, vaan he tilaavat kasvit tukkuna internetin välityksen avulla. Kasvinterveyslainsäädännössä ei ole määritetty etäkauppa-termiä, joka hankaloittaa etäkaupan tarkoitusta terminä. Ruokaviraston tulkinta etäkauppa termistä tarkoittaa tässä yhteydessä kuluttajien tilaamia kasveja kotikäyttöön

ilman, että he ovat käyneet paikan päällä valitsemassa kasveja. (Henkilökohtainen tiedonanto 24.03.2025)

3.3.1 Suoratilauksiin perustuva kuluttajakauppa

Kasveja tilatessa kotiin täytyy huomioida kasvinterveysvaatimukset sekä tulevatko kasvit EU:n sisä- vai ulkopuolelta. Kasvinterveysvaatimusten on tarkoitus estää kasvitautien ja tuholaisten leviämistä samalla tavalla kuten kasvien ammattilaistuonnissa. (Ruokavirasto, 2025a)

Viherkasvien tilaaminen EU:n sisältä on suhteellisen vapaata. On kuitenkin tärkeää pitää huolta, että kasvit tilataan ammattimaisesta verkkokaupasta, jonka tuotteet ovat valvotusta tuotannosta. Tällä tavoin kasveista on tarkastettu kasvitaudit ja tuholaiset, toisin kuin esimerkiksi harrastelijan myymät kotipuutarhassa kasvatetut kasvit. EU:n sisältä tilatessa ainoat rajoitukset ovat tulipolteen isäntäkasveilla ja siemenperunalla (Ruokavirasto, 2025a)

Viherkasvien tilaamiseen EU:n ulkopuolelta liittyy useampia rajoituksia. Kasveja tilatessa tulee tarkistaa maahantuontikiellot, sillä tietyillä kasveilla on EU:n ulkopuolisista maista tuontikielto, samoin kuten ammattilaistuonnissa. Esimerkiksi tulipolteen isäntäkasvit ja sitruspuut ovat maahantuontikiellossa. Maahantuontikiellossa olevista kasveista löytyy laaja lista Ruokaviraston sivuilta. Tilatuilla kasveilla täytyy myös olla kasvinterveystodistus, jos sitä ei pystytä myöntämään, kasveja ei voi tilata. Yksityishenkilöille kasvien kuljetus tehdään vain Postin, DHL:n ja UPS:n kautta. Tilaus tulee myös tullata ja ilmoittaa Ruokavirastolle tuontitarkastuksen tilauslomakkeella. Ruokavirasto tekee lomakkeeseen annettujen tietojen pohjalta kasvinterveydellisen tuloasiakirjan, ja kun lähetyksen maahantuonti on hyväksytty lähetykselle, saa CHED-PP-numeron, jota tarvitaan tullauksen viimeistelyyn. Kasvinterveystodistus ja tarkastus ovat maksullisia. (Ruokavirasto, 2025a)

4 Pohjamateriaali Ruokaviraston verkkosivuille

Opinnäytetyön tietoperustan pohjalta tuotettiin pohjamateriaalia Ruokaviraston verkkosivuille infomateriaalia varten, joka viimeistellään myöhemmin heidän toimestaan. Pohjamateriaali sisälsi tietoa viherkasvien kasvinterveysvaatimuksista EU:n sisämarkkinoilla, esimerkiksi kasvipasseista, omavalvonnasta, kasvinterveysrekisteristä ja esimerkkejä viherkasvien säädelyistä kasvintuhoojista. Pohjamateriaali löytyy liitteestä numero 4.

Pohjamateriaalin ideana oli luoda alan toimijoille suunnattu infomateriaali juuri viherkasvien osalta EU:n sisämarkkinoiden säännöksistä, missä tieto olisi lyhyesti ja selkeästi, jotta se olisi helppo sisäistää. Pohjamateriaali taitetaan Ruokaviraston verkkosivuihin yhteensopivaksi.

Viherkasvien osalta on vaikea löytää tietoa esimerkiksi lainsäädännöstä ja muista sääöksistä juuri niille suunnattuna. Monessa paikassa tieto on luokiteltu erikseen esimerkiksi koristekasveille, siemenille ja ulkona kasvaville kasveille, kuten puille ja kesäkukille. Tämän takia lukijan täytyy usein miettiä ja päätellä itse mihin kategoriaan viherkasvit kuuluvat. Tähän vaikuttaa tietenkin myös se, että EU:n kasvinterveysasetuksessa (2016/2031) ei ole määritelty viherkasvia, mikä hankaloittaa niiden tiedon antia ja saantia. Tämän takia infomateriaali katsottiin tarpeelliseksi ja hyödylliseksi etenkin alan toimijoita ajatellen.

5 Alan toimijoiden haastattelut

Tässä osiossa haastateltiin tiettyjä toimijoita puutarha-alalta, jotka käsittelevät, kasvattavat ja myyvät viherkasveja. Haastattelun tarkoituksena oli kartoittaa, miten perillä nämä toimijat ovat viherkasvien kasvinterveydellisistä riskeistä liittyen tuontiin ja sisämarkkinoihin sekä saada Ruokavirastolle uutta tietoa alan eri toimijoiden toiminnasta ja kehitystoiveista. Myös Ruokavirastoa haastateltiin opinnäytetyön tietoperustaa varten.

Ruokaviraston työntekijä Jari Poutanen kertoo sähköpostivietissään, että alan toimijat ovat Ruokaviraston näkökulmasta kaikkein tärkein kohderyhmä, sillä heidän toiminnallaan on suuri vaikutus karanteenituholaisten leviämisessä EU:n alueella. Ruokavirastolle voi olla haasteellista ymmärtää kaikkien erilaisten toimijoiden toimintaympäristöt, koska Ruokavirastossa kasvinterveysasiat ovat todella keskeinen asia, mutta alan toimijoilla se on vain yksi asia monien muiden tärkeiden asioiden joukossa. EU:n kasvinterveyslainsäädäntö korostaa etenkin alan ammattilaisten vastuuta, jolloin kuluttajien saatavilla olisi vain turvallista kasvi materiaalia. (henkilökohtainen tiedonanto, 04.03.2025)

5.1 Haastattelumenetelmät toimijoille ja Ruokavirastolle

Haastateltavat toimijat valittiin heidän kokemuksen ja asiantuntemuksen perusteella. Yritykset, jotka tuovat paljon viherkasveja ulkomailta ja työskentelevät niiden seurassa pystyvät kertomaan tuontiprosessista monipuolisesti ja heidän asiantuntemuksensa alalta on todella tärkeä seikka haastattelun kannalta.

Haastattelut pidettiin Teams-sovelluksen välityksellä ja ne tapahtuivat 31.3.2025–25.4.2025 välillä. Haastatteluista nauhoitettiin videotallenne ja ne litteroitiin käyttämällä Teams-sovelluksen tekoälyavusteista automaattilitterointia apuna. Videon ja automaattilitteroinnin avulla haastattelut käytiin läpi ja kirjoitettiin kokonaisuus kaikkien haastateltujen vastauksista.

Kahdelle toimijalle haastattelua ei pidetty Teams-sovelluksen välityksellä, vaan heille lähetettiin samat pääkysymykset sähköpostilla, jotka kysyttiin muilta haastateltavilta Teams-haastattelujen aikana. Sähköposti haastatteluihin päädyttiin näiden toimijoiden kohdalla, sillä Teams-haastattelun ajankohtaa ei saatu sovittua toimijoiden ja haastattelijan kiireiden takia ja kysymysten lähettäminen sähköpostilla vei heiltä vähemmän aikaa.

Näiden toimijoiden vastaukset ja näkemykset haluttiin kuitenkin saada selville, joten päädyttiin haastattelukysymysten lähettämiseen sähköpostilla.

Teams-haastattelut olivat puolistrukturoituja, eli haastattelun edetessä voitiin vaihtaa kysymysten paikkaa tai poistaa ja lisätä niitä kokonaan tarpeen mukaan. Kysymykset oli suunniteltu etukäteen, mutta haastattelun edetessä ne olivat helposti muunneltavissa. Tätä haastattelumuotoa käytettiin, sillä haastateltavien vastauksista pystyttiin johtamaan jatkokysymyksiä ja poistamaan kysymyksiä tarvittaessa, jos he sattuivat jo vastaamaan edellisten kysymysten perusteella niihin.

Haastattelukysymykset alan eri toimijoille luotiin Ruokavirastolta saadun listan pohjalta selvitettävistä aihekokonaisuuksista. Selvitettäviä aihekokonaisuuksia oli, mistä toimija hankkii viherkasvit ja tietävätkö he viherkasvien alkuperäisen lähtömaan, miten toimijat näkevät omat mahdollisuudet vaikuttaa hankkimiensa viherkasvien kasvinterveydelliseen laatuun, isoimmat ongelmat viherkasvien kasvinterveydellisessä laadussa ja miten niitä hallitaan, Jos toimija saa huonolaatuisia viherkasveja, niin miten he itse vaikuttavat siihen, että niiden laatu lähtömaassa paranisi ja toimijoiden ajatukset siitä, miten Ruokavirasto voisi auttaa heitä viherkasvien kasvinterveydellisen laadun osalta. Selvitettävät aihekokonaisuudet löytyvät liitteestä 1. Haastattelukysymyksiä toimijoille tuli yhteensä kymmenen ja ne ovat liitteessä 3.

Ruokavirastolle kysymykset luotiin jo kirjoitetun tietoperustan pohjalta. Kysymyksiä keksittiin esimerkiksi sen pohjalta, mistä ei vielä löydetty tietoa, ei ymmärretty täysin tai tarvittiin jotain täydennystä. Kysymyksiä tuli yhteensä 12 ja niistä kaksi oli lisäkysymyksiä, jotka syntyivät haastattelun edetessä. Haastattelukysymykset Ruokavirastolle ovat liitteessä 2. Haastattelu pidettiin 24.03.2025 ja se kesti yhden tunnin ja 30 minuuttia. Haastatteluun osallistui Ruokavirastosta erityisasiantuntija Jari Poutanen ja johtava asiantuntija Sari Haikola.

5.2 Haastatellut toimijat

Haastatteluissa oli mukana yhteensä kuusi työntekijää neljästä eri yrityksestä. Toimijoita oli mukana kukkatukuista, keskusliikkeiden sisäänostajista ja viherkasvien huoltoyrityksestä. Tukku on kaupan toimiala, joka myy tuotteitaan ja palveluitaan eteenpäin vähittäiskaupoille tai yrityksille. Maahantuonti on myös usein yleistä tukkujen toiminnassa. (Kaupan liitto, 2025) Kukkatukut ovat siis viheralan toimijoita, jotka tilaavat suuria määriä koristekasveja

ulkomailta, kuten viherkasveja ja kukkia ja myyvät niitä eteenpäin vähittäiskaupoille tai yrityksille. Kukkatukkujen kohdalla haastatteluun osallistui kaksi eri toimijaa. Toista kukkatukkua haastateltiin Teams-sovelluksen välityksellä ja toista sähköpostitse.

Keskusliikkeiden sisäänostajat hankkivat viherkasveja esimerkiksi tueilta ja viljelijöiltä ja välittävät niitä eteenpäin kuluttajille myytäväksi. Keskusliikkeiden sisäänostajista haastatteluun osallistui kolme työntekijää, jotka työskentelevät yrityksen laatu- ja vastuullisuusyksikössä.

Viherkasvien huoltoyritykset tekevät julkisiin tiloihin erilaisia istutuksia, kuten viherseiniä ja huoltavat niitä. Huolto voi olla esimerkiksi kasvien kastelua, lannoitusta, hoitoleikkausta ja tukemista. (Viherviisikko, n.d.) Huoltoyrityksistä haastateltavana oli erään viherkasvien huoltoyrityksen omistaja ja heidän kohdallansa haastattelukysymykset lähetettiin myös sähköpostilla.

6 Haastattelujen tulokset

Ensimmäisenä kartoitettiin, millaista tietoa haastateltavilta löytyy jo ennestään Ruokavirastosta ja kuinka usein ja miten he ovat käyttäneet Ruokaviraston palveluita. Keskusliikkeiden sisäänostajat kertoivat käyttävänsä Ruokaviraston verkkosivuja jopa päivittäin. He kertoivat myös pitävänsä Ruokaviraston ja heidän kasvinterveysyksikön kanssa yhteisiä kokouksia, joissa he saavat juuri heidän tilanteeseensa sopivaa sovelletumpaa keskustelua.

Ruokaviraston palveluita käytetään toisen kukkatukun haastateltavan mukaan aktiivisesti ja tarpeen mukaan esimerkiksi karanteenituhoojia ja vaarallisia kasvitauteja epäiltäessä sekä apuna asiakkaita ohjeistettaessa. Haastateltavalla oli käytössä myös Ruokaviraston uutiskirje, josta saa tiedot esimerkiksi eri tuotteiden takaisinvedoista. Viherkasvien huoltoyrityksen ja toisen kukkatoimituksen haastateltavat kertoivat, etteivät he käytä Ruokaviraston tietoja tai palveluita kovin aktiivisesti heidän työssään, eivätkä myöskään tiedä tarjonnasta paljoa.

Seuraavaksi haastateltavat kertoivat heidän kehitysideoistansa ja toiveistansa Ruokavirastolle. Kehitysideoita tuli esimerkiksi Ruokaviraston verkkosivuista. Keskusliikkeen sisäänostajista haastateltavat kokivat Ruokaviraston verkkosivujen olevan hieman epäselkeät esimerkiksi niiden suuren tietomäärän takia, joka on jaettu monelle eri sivulle. Haastateltavat toivoivat verkkosivujen ja etenkin sieltä löytyvien termien olevan selkeämpiä. He mainitsivat miten Ruokaviraston käyttämät termit, kuten ”ryhmäkasvi” eroavat usein kuluttajakaupassa käytetyistä termeistä, joka voi aiheuttaa sekaannusta. Toivottiin myös, että lainsäädäntö avattaisiin konkreettisemmalle tasolle selkeällä kielellä, jotta toimija voi ohjeen perusteella soveltaa asiaa omiin prosesseihin ja tuotteisiin.

Toisen kukkatukun haastateltava toi esiin, miten Ruokaviraston olisi hyvä olla enemmän esillä mediassa lisäämässä kansalaisten tietoisuutta omien tuontikasvien riskeistä. Haastateltava kertoi miten esimerkiksi jotkut matkustajat voivat tuoda mukanaan ulkomailta tuliaisina erilaisten kasvien taimia. Haastateltavan mukaan niitä ei tarkisteta välttämättä jokaisesta matkalaukusta ja sisämarkkinoilta voi tietämättään tuoda jopa tulipolteen isäntäkasveja. Viherkasvien kasvinterveydelliseltä osalta kehitysideoita tai toiveita ei juuri tullut haastateltavilta.

Sitten selvitettiin, mistä maista haastateltavat tilaavat viherkasvinsa ja tietävätkö he niiden alkuperäisen lähtömaan. Kaikki haastateltavat vastasivat tietävänsä aina viherkasvien

alkuperäisen lähtömaan tai, että se on kysymällä selitettävissä. Pääosin viherkasvit tulevat kaikille haastateltaville EU:n sisältä etenkin Alankomaista ja Tanskasta, mutta niiden lisäksi toisen kukkatukun haastateltava mainitsi myös Saksan, Ruotsin, Italian, Puolan ja Suomen. Keskusliikkeiden sisäänostajista haastateltavat kertoivat, että osa kasvien siemenistä tai pistokkaista ovat alkuperältään EU:sta ja osa EU:n ulkopuolelta tuotuja. Kaikki kasvit kasvatetaan kuitenkin myyntikokoon EU:n sisällä. He lisäsivät myös, että he tietävät aina missä kasvit on viljelty tai kasvatettu ja tarpeen mukaan he saavat tiedon pistokkaiden ja siementen alkuperämaasta.

Haastateltavilta kysyttiin myös, kuinka tärkeää viherkasvien alkuperäisen lähtömaan tietäminen on ja enemmistö oli sitä mieltä, että se on todella tärkeää. Syyksi kerrottiin esimerkiksi, että isommat kauppaketjut tarvitsevat kasvien alkuperätiedon järjestelmiinsä, jotta erät voidaan tarvittaessa jäljittää. Viherkasvien huoltoyrityksen haastateltava kertoi myös, ettei pidä viherkasvien alkuperäisen lähtömaan tietämistä kovin tärkeänä.

Seuraavaksi haastateltavat kertoivat, miten he käytännössä seuraavat ja varmistavat, että viherkasvit täyttävät kasvinterveydelliset vaatimukset. Enemmistö haastateltavista olivat yksimielisiä ja kertoivat luottavansa kasvien toimittajiin ja tuottajiin. Viherkasvien huoltoyrityksen haastateltava kertoi syyksi, että Alankomaissa on tarkka protokolla kasvien kunnosta, ennen kuin ne voidaan toimittaa eteenpäin. Keskusliikkeiden sisäänostajista haastateltavat kertoivat, että heillä on sopimus toimittajien kanssa, joissa määritellään, että kasvien tulee olla terveitä ja hyvässä kasvuvaiheessa, eikä niissä saa esiintyä tuholaisia tai tauteja. Heillä on myös käytössä tarkka vastaanottotarkastus, joka tehdään jokaiselle kasvierälle. Toisesta kukkatukusta haastateltava kertoi, että varastohenkilökunta tarkkailee saapuvia kasvieriä ja epäilyttävistä havainnoista ilmoitetaan hankintatiimeille ja tehdään jatkotutkimuksia ja tarvittaessa he ovat yhteyksissä Ruokavirastoon.

Heiltä kysyttiin myös, millaiset mahdollisuudet heillä on vaikuttaa hankkimiansa viherkasvien kasvinterveydelliseen laatuun, ja onko heillä suorat yhteydet toimijoihin ja tuottajiin. Keskusliikkeiden sisäänostajista haastateltavat kertoivat heillä olevan suorat yhteydet EU:n sisällä. He lisäsivät myös, että yhdellä toimittajalla voi usein olla monta viljelijää takana, ja että tarpeen mukaan he saavat myös viljelijöihin yhteyden. Toisesta kukkatukusta haastateltava totesi, että kotimaisissa tuotteissa on hyvät yhteydet, sillä he ostavat kasvit suoraan tarhoilta. Euroopassa osa kasveista tulee suoraan tarhoilta, mutta osa tulee tukkureiden kautta. Viljelijät saadaan kuitenkin aina selville kasvipassitietojen avulla.

Viherkasvien huoltoyrityksen haastateltava kertoi, ettei heillä ole suoranaisia yhteyksiä, ja että kasvit tulevat toisen välittäjäfirman kautta Alankomaista. Toisen kukkatukun haastateltava taas kertoi, että heillä ei ole ruukkupuolella suoranaista yhteyttä, sillä kasvit tulevat toisen välitysketjun kautta. Hän lisäsi myös leikkokukkien olevan heidän pääbisneksensä, ja jos viherkasvit olisivat heillä suurempi menekki, niin heillä olisi todennäköisesti enemmän mahdollisuuksia olla yhteyksissä tuottajiin.

Enemmistö haastateltavista kertoi, ettei heille synny juuri ollenkaan hävikkiä tuholaisien tai tautien vuoksi. Saapuvat kasvierät tarkistetaan aina ja tautihavaintojen sattuessa kasvierät lähetetään takaisin toimittajille, jolloin hävikki ei ole heidän. Useimmiten kasvit kuitenkin saapuvat haastateltaville puhtaina tuholaisista ja hyväkuntoisina. Viherkasvien huoltoyrityksen haastateltava kertoi, että hävikkiä tulee heille aina ja yleensä tuholaiset tulevat vanhoihin kasveihin, joita he hoitavat.

Haastateltavan mukaan tuholaiset pyritään kuitenkin poistamaan kasvinsuojeluaineiden avulla. Haastateltavilta tiedusteltiin myös, miten he toimivat, jos he saavat huonolaatuisia viherkasveja toimittajiltaan. He olivat yksimielisiä siitä, että he eivät ota kasveja vastaan ja ne reklamoidaan heti.

Haastateltavilta kysyttiin, mitkä ovat suurimmat ongelmat viherkasvien kasvinterveydellisessä laadussa, ja miten niitä hallitaan. Toisen kukkatukun haastateltavan mukaan heillä on joskus ongelmana asiakkaiden virheelliset reklamaatiot. Asiakkaat saattavat välillä löytää kasvien seasta kestonannoitteiden kuoria ja luulla niitä etanoiden muniksi. Myös liiallinen kastelu voi johtaa homeen muodostumiseen mullan pinnalle, joka on asiakkaille suuri ongelma. Haastateltava kertoo kuitenkin, että he pyrkivät hallitsemaan kosteusoloja varastolla eri lämpötiloissa ja tuotteiden nopealla kierrolla sekä asiakkaiden neuvonnalla.

Viherkasvien huoltoyrityksen haastateltavan mukaan ripsiäiset ja kaikki kirvat ovat suurin ongelma ja niitä pyritään hallitsemaan myrkyttämällä sekä tarvittaessa tuholaisien vioittamia kasveja korvataan uusilla kasveilla. Myös toisen kukkatukun haastateltava mainitsi ongelmaksi tuholaiset, joita ilmestyy silloin tällöin. Suurin ongelma heille on kuitenkin kasvien paleltuminen Suomen oloissa kuljetuksissa. Siihen vaikuttaa haastateltavan mukaan oma pakkaaminen ja varsinkin se, minne kasveja kuljetetaan. Jos lähdetään esimerkiksi Jyväskylästä Ouluun, niin pakkaset ovat voineet olla todella kovia haastateltavan mukaan.

7 Tulosten tarkastelu ja pohdinta

Haastattelujen perusteella haastateltavista suuremmat yritykset käyttivät enemmän Ruokaviraston palveluita. He kertoivat hyviä esimerkkejä siitä, miten Ruokaviraston palveluita ja sivustoja käytetään, ja miten ne ovat olleet heille hyödyksi. Suurempien yritysten aktiivisempi Ruokaviraston palveluiden käyttö on ymmärrettävää, sillä esimerkiksi kukkatukut ja sisäänostajat myyvät suuria määriä erilaisia kasveja eteenpäin, kun taas vihersisustajat tekevät asiakkaille viherkasvi sisustuksia. He eivät siis myy pelkästään vain viherkasveja suoraan asiakkaalle vaan myös sisustuspalveluita.

Tietoperustan mukaan Alankomaista ja Tanskasta tilataan eniten viherkasveja Suomeen ja haastattelut tukevat tätä tietoa. Haastattelujen perusteella voidaan todeta, että toimijat hankkivat viherkasvinsa pääosin EU:n sisämarkkinoilta etenkin juuri Alankomaista ja Tanskasta. Vaikka enemmistö koki kasvien alkuperän haastattelujen perusteella tärkeäksi, sen merkitys kuitenkin vaihteli. Alkuperäisen lähtömaan tietäminen riskienhallinnan kannalta viherkasvien huolto yrityksille ei välttämättä ole tärkeää, sillä he toimivat yleisesti välittäjäketjujen kautta ja heillä ei ole samanlaista vastuuta jäljitettävyydestä. Heidän riskienhallintansa on enemmän kasvien kunnon seuraamista, kun alkuperätietoon perustuva.

Haastattelujen perusteella ei saatu vastauksia siihen, miten toimijat näkevät omat mahdollisuudet vaikuttaa hankkimiensa viherkasvien kasvinterveydelliseen laatuun. Haastattelujen perusteella voidaan kuitenkin todeta, että enemmistö haastateltavista luottaa kasvien toimittajiin ja tuottajiin viherkasvien kasvinterveydellisten vaatimusten täyttymisessä. Toimijoihin ja tuottajiin on hyvä luottaa, sillä heidän täytyy toimia asetettujen säästösten mukaisesti, etenkin jos haastateltavilla oli sopimus asiasta tuottajien ja toimittajien kanssa. Alan toimijoiden oma aktiivinen tietoisuus on kuitenkin myös todella tärkeää riskitilanteiden torjumisessa ja sitä myös painotetaan nykyisessä lainsäädännössä.

Haastateltavilta ei saatu suoranaisia vastauksia siitä, mitä suurimmat ongelmat juuri viherkasvien kasvinterveydellisessä laadussa on, ja miten niitä hallitaan. Ongelmista kerrottiin enemmän yleisellä tasolla sekä tavanomaisten tuholaisien, kuten kirvojen kautta. Jos toimijat saavat huonolaatuisia viherkasveja haastattelujen perusteella kasvit reklamoidaan. He pystyvät vaikuttamaan siihen, että niiden laatu paranee lähtömaassa olemalla yhteyksissä kasvien toimittajiin, jolloin he saavat tiedon kasvien laadun huononemisesta ja voivat korjata asiaa.

Haastattelujen perusteella ei saatu haastateltavien ajatuksia siitä, miten Ruokavirasto voisi auttaa heitä viherkasvien kasvinterveydellisen laadun osalta. Haastateltavien vastaukset jäivät enemmän yleiselle tasolle, eivätkä syventyneet juuri viherkasveihin. Osalla haastateltavista oli muissakin kysymyksissä hankaluuksia vastata pelkästään viherkasvien osalta. Tämä voi johtua siitä, että viherkasvit ovat monelle toimijalle yksi tuote monen muun tuotteen seassa sekä siitä, miten kysymykset kysyttiin ja niiden pituus. Monessa kysymyksessä oli lisäkysymyksiä, jotka kysyttiin pääkysymyksen kanssa samaan aikaan, joka todennäköisesti hankaloitti haastateltavan vastaamista. Usea kysymys oli myös melko pitkä, joka on voinut johtaa siihen, että haastateltava ei välttämättä kerkeä sisäistää koko kysymystä, varsinkin jos lisäkysymys kysyttiin heti perään.

Opinnäytetyön menetelmä näin pienellä haastateltavien määrällä ei ollut sopiva vastaamaan tutkimuskysymyksiin kattavasti. Haastatteluun saatiin haastateltavia vähemmän, kun opinnäytetyön suunnitelmavaiheessa oli tarkoitus. Haastateltavien saaminen haastatteluun oli vaikeampaa, kun luultiin ja siitä syystä joidenkin toimijoiden kohdalla turvauduttiin haastattelukysymysten lähettämiseen sähköpostilla. Haastateltavia oli hankala saada osallistumaan haastatteluun todennäköisesti, koska eri toimijoilla ei vain ollut aikaa etenkin, kun kevät on yleensä kiireistä aikaa viheralalla. Myös esimerkiksi nauhoitettu Teams-haastattelutilanne voi olla joillekin epämukava ajatus, jonka takia haastattelusta kieltäytyttiin.

Haastattelukysymysten lähettäminen sähköpostilla muutamalle eri toimijalle oli heidän kohdallaan viimeinen keino saada heiltä tietoa ja se toi mukanaan omat haasteensa. Sähköpostin välityksellä olleet toimijat kertoivat todennäköisesti vähemmän näkemyksistään verrattuna Teams-haastatteluun. Toisin kuin sähköpostin välityksellä, Teams-haastattelussa pystytään kertomaan ääneen omista näkemyksistä ja ideoista ja pitämään yllä keskustelua, jolloin uusia ideoita ja asioita tulee helposti mieleen. Myös toimijoiden omat kiireet vaikuttivat todennäköisesti vastausten pituuteen, jonka takia osa vastauksista jäi hieman lyhyiksi.

Jos haastattelututkimus tehtäisiin uudestaan, haastateltavien etsiminen aloitettaisiin aikaisemmin ja toimijoita yritettäisiin saada haastatteluun enemmän. Suurempi määrä haastateltavia antaisi laajemman kuvan alan toimijoiden näkemyksistä ja höydyntäisi myös Ruokavirastoa enemmän. Myös haastattelu kysymyksiä voisi olla hyvä kehittää ja haastattelujen yhteydessä olisi hyvä pyrkiä varmistamaan, mikä osa vastauksista koskee tutkimuksen varsinaista aihetta. Nyt esimerkiksi tavanomaiset kasvintuhoojat ja monet laatuasiat sekoittuivat kasvinterveysasian kanssa.

Tutkimusta voisi jatkaa haastattelemalla enemmän toimijoita esimerkiksi syksyllä tai talvella, kun kevään pahin kiire aika on ohi. Haastattelukysymyksiä voisi myös syventää kysymällä toimijoilta konkreettisista tavoista, joilla he ylläpitävät kasvinterveyttä esimerkiksi omavalvonnalla ja kasvipasseilla.

8 Johtopäätökset

Viherkasvien ammattimaisen tuonnin kautta muodostuu riskejä säädeltyjen kasvintuhoojien leviämiseen esimerkiksi kasvien tai niiden pakkausmateriaalin mukana. Jos kansainväliselle kasvikaupalle asetettuja säädöksiä ei noudateta, sen myötä voi syntyä riskejä satotappioille ja pahimmassa tapauksessa jopa Suomen luonnon monimuotoisuudelle.

Riskien hallinnassa keskeistä on etenkin ylipäätään alan toimijoiden oma vastuullisuus ja omavalvonta. EU:n ulkopuolelta tuotaville kasveille keskeistä on olemassa olevat tuontikiellot sekä kasvinterveystodistukset ja rajatarkistukset. EU:n sisämarkkinoilta keskeistä on kasvipassijärjestelmät, kasvintuhoojien omavalvonta sekä tietoisuus säädellyistä kasvintuhoojista. Näillä toimilla riskejä voidaan pienentää tehokkaasti.

Viherkasveja maahantuovissa tukkuyrityksissä kasvinterveys säännökset olivat muita toimijoita paremmin tiedossa ja enemmistö haastatelluista toimijoista luottavat kasvien toimittajiin ja tuottajiin. Alan toimijoiden oma aktiivinen tietoisuus on kuitenkin myös todella tärkeää ja toimijoiden omaa vastuullisuutta ja omavalvontaa painotetaan nykyisessä lainsäädännössä. Haastattelujen perusteella voisi ehdottaa, että Ruokavirasto kehittäisi viestintää selkeämmäksi ja ohjeistusta käytännönläheiseksi erityisesti viherkasvien huoltoyrityksille ja välittäjäfirmojen kautta toimiville yrityksille. Tällä tavoin myös nämä toimijat saisivat enemmän informaatiota Ruokaviraston palveluista, joista he voisivat hyötyä.

Haastattelututkimuksen toteutus ei mahdollistanut syvällisiä johtopäätöksiä, mutta sen perusteella saatiin kuitenkin suuntaa antavaa tietoa siitä, mitä jatkossa kannattaisi kehittää niin tutkimuksessa, kuin viranomaisyhteistyössä.

Lähteet

European commission. (2025). *EU trade statistics (including United Kingdom)*. Haettu 29.04.2025 osoitteesta

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/statistics?includeUK=true>

European commission. (2025). Viherkasvien tuonnin määrä kilogrammoina ja euroina eri EU maista vuotena 2023 [taulukko] *EU trade statistics (including United Kingdom)*. Haettu 29.04.2025 osoitteesta

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/statistics?includeUK=true>

EFSA.EUROPA. (n.d.). *Kasvipassit*

<https://www.efsa.europa.eu/fi/plh4l/plant-passports>

EPPO Global Database. (n.d.-a). *Thrips palmi*. Haettu 14.05.2025 osoitteesta

<https://gd.eppo.int/taxon/THRIPL/hosts>

EPPO Global Database. (n.d.-b). *Xylella fastidiosa*. Haettu 14.05.2025 osoitteesta

<https://gd.eppo.int/taxon/XYLEFA/hosts>

Kaupan liitto. (2025). *Toimialat*. Haettu 28.04.2025 osoitteesta

<https://kauppa.fi/kaupan-ala/toimialat/>

Kulha, N & Honkaniemi, J. (2022). *Metsätuhoja vai luontaisia häiriöitä – miten käsitellä häiriödynamiikkaa suomen kielellä? Metsätieteen aikakauskirja*.

<https://metsatieteenaikakauskirja.fi/pdf/10723?utm>

Laji.fi. (n.d.-a). *Opogona sacchari*. Haettu 22.05.2025 osoitteesta

<https://laji.fi/taxon/MX.230599>

Laji.fi. (n.d.-b). *Tulipolte – Erwinia amylovora*. Haettu 31.03.2025 osoitteesta

<https://laji.fi/taxon/MX.63268>

Maa- ja metsätalousministeriö. (2020a). *Kansainvälinen kasvinterveysvuosi 2020*.

<https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/viljelijat/kasvintuotanto/kasvinterveys/kasvinterveysvuosi2020/iyph-mmm-tiedotustilaisuus-lopian-julkaisuvapaa-20200122.pdf>

Maa- ja metsätalousministeriö. (2020b). *Kasvinterveysvuosi 2020*

<https://mmm.fi/kasvinterveysvuosi2020>

Maa- ja metsätalousministeriö. (n.d.). *Kasvinterveys*

<https://mmm.fi/elaimet-kasvit/kasvinsuojelu/kasvinterveys>

Ruokavirasto. (n.d.-a). *Aasianrunkojäärä*

<https://www.ruokavirasto.fi/kasvit/kasvitaudit-ja-tuholaiset/kasvintuhoojahaku/karanteenituhoojat/aasianrunkojaara/>

Ruokavirasto. (2024a). *Kasvien ja kasvit tuotteiden tuonti EU:n ulkopuolelta*. Haettu 11.03.2025 osoitteesta

<https://www.ruokavirasto.fi/teemat/tuonti-ja-vienti/tuonti-eun-ulkopuolelta/kasvituoitteet/>

Ruokavirasto. (2024b). *Kasvien, puutavaran ja käytettyjen koneiden sallitut rajatarkastusasemat*. Haettu 12.03.2025 osoitteesta

<https://www.ruokavirasto.fi/teemat/tuonti-ja-vienti/tuonti-eun-ulkopuolelta/kasvituoitteet/kasvien-sallitut-rajatarkastusasemat/>

Ruokavirasto. (2025a). *Kasvien tilaaminen verkosta*. Haettu 04.03.2025 osoitteesta

<https://www.ruokavirasto.fi/kasvit/puutarhakasvit/harrastajat/kasvien-tilaaminen-verkosta/>

Ruokavirasto. (2025b). *Kasvipassin käyttö*. Haettu 12.03.2025 osoitteesta

<https://www.ruokavirasto.fi/kasvit/puutarhakasvit/tuotanto/kasvipassi/>

Ruokavirasto. (2025b). Kasvipassin tiedot [kuva]. *Kasvipassin käyttö*. Haettu 12.03.2025 osoitteesta

<https://www.ruokavirasto.fi/kasvit/puutarhakasvit/tuotanto/kasvipassi/>

Ruokavirasto. (2023a). *Kasvipassin ja taimitodistuksen käyttöohje*. Haettu 12.03.2025 osoitteesta

<https://www.ruokavirasto.fi/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/kasvit/kasvinterveys/kasvipassin-kaytto/kasvipassin-ja-taimitodistuksen-kayttoohje/kasvipassin-ja-taimitodistuksen-kayttoohje/>

Ruokavirasto. (2023a). Kasvikohtainen kasvipassi [kuva]. *Kasvipassin ja taimitodistuksen käyttöohje*. Haettu 12.03.2025 osoitteesta

<https://www.ruokavirasto.fi/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/kasvit/kasvinterveys/kasvipassin-kaytto/kasvipassin-ja-taimitodistuksen-kayttoohje/kasvipassin-ja-taimitodistuksen-kayttoohje/>

Ruokavirasto. (2023a). Pakkauskohtainen kasvipassi [kuva]. *Kasvipassin ja taimitodistuksen käyttöohje*. Haettu 12.03.2025 osoitteesta

<https://www.ruokavirasto.fi/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/kasvit/kasvinterveys/kasvipassin-kaytto/kasvipassin-ja-taimitodistuksen-kayttoohje/kasvipassin-ja-taimitodistuksen-kayttoohje/>

Ruokavirasto. (2023a). Lähetyskohtainen kasvipassi [kuva]. *Kasvipassin ja taimitodistuksen käyttöohje*. Haettu 12.03.2025 osoitteesta

<https://www.ruokavirasto.fi/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/kasvit/kasvinterveys/kasvipassin-kaytto/kasvipassin-ja-taimitodistuksen-kayttoohje/kasvipassin-ja-taimitodistuksen-kayttoohje/>

Ruokavirasto. (2023b). *Kasvinterveyden valvonta*. Haettu 11.03.2025 osoitteesta

<https://www.ruokavirasto.fi/kasvit/kasvitaudit-ja-tuholaiset/kasvinterveyden-valvonta/>

Ruokavirasto. (2023c). *Kasvintuhoojahaku*. Haettu 25.03.2025 osoitteesta

<https://www.ruokavirasto.fi/kasvit/kasvitaudit-ja-tuholaiset/kasvintuhoojahaku/>

Ruokavirasto. (2025c). *Kasvintuhoojien omavalvonta*. Haettu 18.03.2025 osoitteesta

<https://www.ruokavirasto.fi/kasvit/puutarhakasvit/tuotanto/omavalvonta2/>

Ruokavirasto. (2022). *Kuvakaappaukset kasvinterveysvastaavan verkkokoulutuksesta 2022*

<https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/viljelijat/kasvintuotanto/kasvinterveys/valvonta/verkkokoulutus-kuvakaappaukset-2022.pdf>

Ruokavirasto. (2025d). *Maahantuontikiellot*. Haettu 27.04.2025 osoitteesta

<https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/kasvit/kasvinterveys/maahantuontikiellot-fi.pdf>

Ruokavirasto. (2024d). *Näin haet kasvinterveysrekisteriin*. Haettu 12.03.2025 osoitteesta

<https://www.ruokavirasto.fi/kasvit/rekisteroityminen/kasvinterveysrekisteri/uusi-toimija/>

Ruokavirasto. (2025e). *Puutarha-alan yritysten rekisteröityminen*. Haettu 16.05.2025 osoitteesta

<https://www.ruokavirasto.fi/kasvit/rekisteroityminen/puutarha-alan-yritykset/>

Ruokavirasto. (2024e). *Traces kasvien, puutavaran, puisen pakkausmateriaalin ja käytettyjen koneiden tuonnissa*. Haettu 11.03.2025 osoitteesta

<https://www.ruokavirasto.fi/teemat/tuonti-ja-vienti/traces/tracesnt-kasvituotteet/>

Ruokavirasto. (2024f). *Usein kysyttyä kasvitaudeista ja tuholaisista*. Haettu 30.03.2025 osoitteesta

<https://www.ruokavirasto.fi/kasvit/kasvitaudit-ja-tuholaiset/materiaalia-kasvinterveydesta/usein-kysyttya/>

Ruokavirasto. (2024g). *Usein kysyttyä karanteenituhoojista*. Haettu 30.03.2025 osoitteesta

<https://www.ruokavirasto.fi/kasvit/kasvitaudit-ja-tuholaiset/kasvintuhoojahaku/karanteenituhoojat/usein-kysyttya/>

Ruokavirasto. (n.d.-c). *Xylella fastidiosa -bakteeri*

<https://www.ruokavirasto.fi/kasvit/kasvitaudit-ja-tuholaiset/kasvintuhoojahaku/karanteenituhoojat/xylella-fastidiosa/>

Suomisanakirja. (n.d.). *Sisäänostaja*. Haettu 26.4.2025 osoitteesta

<https://www.suomisanakirja.fi/sis%C3%A4%C3%A4nostaja>

Tieteentermipankki. (n.d.). *Huonekasvi*. Haettu 24.4.2025 osoitteesta

https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kasvitiede%3Ahuonekasvi?utm_source=chatgpt.com

Tulli. (2024). *Tullinimikkeet*. Haettu 14.04.2025 osoitteesta

<https://tulli.fi/yritykset/tullinimikkeet>

Tulli. (n.d.). *Tuonti EU:n ulkopuolelta*. Haettu 27.04.2025 osoitteesta

<https://tulli.fi/yritykset/tuonti>

Työ- ja elinkeinoministeriö. (n.d.). *EU:n sisämarkkinat ja vapaa liikkuvuus*

<https://tem.fi/eu-n-sisamarkkinat>

Valtioneuvosto. (2019). *Kasvinterveyslainsäädäntö uudistuu 14.12.19*

<https://valtioneuvosto.fi/-/1410837/kasvinterveyslainsaadanto-uudistuu-14-12-19?utm>

Vieraslajit. (n.d.). *Palmuripsiäinen*

<https://vieraslajit.fi/lajit/MX.200749>

Viherviisikko. (n.d.). *Viherkasvien huolto*.

<https://viherviisikko.fi/palvelut/viherkasvien-huolto/>

Liite 1. Ruokaviraston selvittävät aihekokonaisuudet

Selvitettävät aihekokonaisuuden, joiden pohjalta keksin kysymyksiä toimijoille niiden selvittämiseksi:

- Mistä toimija hankkii viherkasvit ja tietävätkö he viherkasvien alkuperäisen lähtömaan? EU:n sisämarkkinoilta tai EU:n ulkopuolelta ja mistä maista?
- Miten toimijat näkevät omat mahdollisuudet vaikuttaa hankkimiensa viherkasvien kasvinterveydelliseen laatuun?
- Isoimmat ongelmat viherkasvien kasvinterveydellisessä laadussa ja miten niitä hallitaan?
- Jos toimija saa huonolaatuisia viherkasveja, niin miten he itse vaikuttavat siihen, että niiden laatu lähtömaassa paranisi?
- Toimijoiden ajatukset siitä, miten Ruokavirasto voisi auttaa heitä viherkasvien kasvinterveydellisen laadun osalta?

Liite 2. Haastattelukysymykset Ruokavirastolle

- Mitkä ovat suurimmat haasteet viherkasvien tuonnin ja kasvinterveydellisten riskien hallinnan osalta lähitulevaisuudessa?
- Miten sisämarkkina- ja tuontikasvien tarkastusprosessi käytännössä toimii, ja mitä tekijöitä otetaan huomioon kasvinterveyden arvioinnissa?
- Onko Suomessa havaittu uusia kasvintuhoojia tai tauteja, jotka ovat tulleet viherkasvien mukana ulkomailta?
- Millä periaatteella kasveista otetaan piilo saastuneisuus näyte?
- Miten viherkasvien tuonti ja sisämarkkinat vaikuttaa kotimaisen kasvintuotannon kilpailukykyyn?
- Miten Ruokavirasto tekee yhteistyötä muiden maiden viranomaisten kanssa kasvinterveydellisten riskien hallitsemiseksi?
- Kuinka tärkeänä pidätte kansainvälisen yhteistyön roolia kasvitautien hallinnassa ja ennaltaehkäisyssä, erityisesti viherkasvien osalta?
- Onko olemassa jotain tiettyjä maita tai alueita, joilta tuodut viherkasvit aiheuttavat erityistä huolta kasvinterveyden kannalta?
- Onko Ruokavirastolla suunnitelmia kehittää uusia työkaluja tai menetelmiä viherkasvien tuonnin ja kasvinterveyden valvonnan parantamiseksi?
- Onko Ruokavirastolla keinoja vaikuttaa sisämarkkina- ja tuontikasvien alkuperäismaissa tapahtuvaan kasvinterveydelliseen valvontaan?
- Miten tietyt kasvit päätyvät tuontikieltoon?
- Mitä tarkoitetaan kasvien etäkaupalla?

Liite 3. Haastattelukysymykset alan toimijoille

- Oletteko käyttänyt Ruokaviraston tietoja ja palveluita ja mitä tiedät tarjonnasta?
- Mistä maista hankitte viherkasvinne ja tiedättekö kasvien alkuperäisen lähtömaan? (EU:N sisämarkkinoilta vai EU:n ulkopuolelta?)
- Kuinka tärkeää on, että tiedätte tarkalleen, mistä maista hankkimanne viherkasvit ovat peräisin? Onko tämä tieto vaikuttanut hankintapäätöksiinne?
- Miten käytännössä seuraatte ja varmistatte, että viherkasvit täyttävät kasvinterveydelliset vaatimukset?
- Minkä verran arvioitte hävikkiä olevan tuholaisiin tai tauteihin liittyen?
- Mitä ovat suurimmat ongelmat, joita kohtaatte viherkasvien kasvinterveydellisessä laadussa ja miten niitä hallitaan?
- Onko teillä ollut kokemuksia siitä, että viherkasvien laatu olisi heikentynyt kuljetuksen tai varastoinnin aikana? Miten olette ratkaisseet tällaiset ongelmat?
- Miten toimitte, jos saatte huonolaatuisia viherkasveja toimittajaltanne?
- Millaiset mahdollisuudet teillä on vaikuttaa hankkimienne viherkasvien kasvinterveydelliseen laatuun? Onko teillä suorat yhteydet toimittajiin ja tuottajiin?
- Onko teillä kehitysehdotuksia tai toiveita siitä, miten Ruokavirasto voisi auttaa teitä viherkasvien kasvinterveydellisen laadun osalta?

Liite 4. Pohjamateriaali infomateriaalia varten

Viherkasvien kasvinterveysvaatimukset EU:n sisämarkkinoilla

Kasvinterveysrekisteri

Kun yrityksen toiminta edellyttää [kasvipassien myöntämistä](#), yrityksen tulee rekisteröityä [kasvinterveysrekisteriin](#). Rekisteröityminen on tarpeen myös esimerkiksi tukkuliikenteille, taimivälittäjille ja taimimyymälöille. Katso rekisteröitymistä vaativa puutarha-alan toiminta [Ruokaviraston verkkosivuilta](#).

Kasvipassijärjestelmä

EU:n sisämarkkinakaupassa on käytössä kasvipassijärjestelmä, joka on EU:n kasvinterveysasetuksen mukainen merkintä. Sitä käytetään istutettavaksi tarkoitetuilla kasveilla yleensä ammattimaisten toimijoiden välisessä kaupassa. Tietyissä tapauksissa kasvipassia pitää käyttää myös kuluttajille myytäessä. Kasvipassin saa myöntää, kun omavalvonta on tehty, ja kasveissa ei ole havaittu karanteenituhoojia tai laatutuhoojia. [Lisää kasvipasseista](#).

Omavalvonta

Kasvintuhoojien omavalvonta tarkoittaa sitä, että viljelijä tai muu kasvipassin myöntävä yritys tarkastaa kasveista karanteenituhoojat ja laatutuhoojat. Omavalvonnan tavoitteena on löytää ja torjua karanteeni- ja laatutuhoojat mahdollisimman ajoissa ennen kuin ne pääsevät leviämään laajemmalle alueelle. Omavalvontaa tehdään pääasiassa silmävaraisesti ja siitä pidetään kirjanpitoa. Lisää [kasvintuhoojien omavalvonnasta](#).

Kasvintuhoojat

Kasvintuhoojien valvonta koskee karanteeni- ja laatutuhoojia, jotka sisältyvät kasvinterveyslainsäädäntöön. Karanteenituhooja tarkoittaa kasvitautia tai tuholaista, jota ei saa maahantuoda tai levittää EU:n alueella, sillä ne aiheuttavat merkittävää taloudellista vahinkoa sen esiintyessä kasvituoannossa, kasvihuoneessa tai metsässä. Laatutuhooja on kasvitauti tai tuholainen, joita ei saa esiintyä myytävillä kasveilla. Laatutuhoojien tarkastuksesta ja puhtaudesta vastaa kasvien myyjä. Karanteenituhoojien havainnoista tulee [ilmoittaa](#) nopeasti joko Ruokavirastolle tai oman alueen kasvintarkastajalle. Lisää tietoa karanteeni- ja laatutuhoojista löytyy [kasvintuhoojahauasta](#).

Viherkasvien karanteenituhoojia ovat esimerkiksi:

[Xylella fastidiosa](#) on maailmanlaajuisesti erittäin haitallinen bakteeri, jota ei saa esiintyä tuotannossa olevissa tai markkinoitavissa kasveissa. Se aiheuttaa yli 300 kasvilajille useita tauteja, joista on suuria taloudellisia haittoja maatalous- ja puutarhatuotannolle, puistoille ja muille viheralueille sekä ympäristölle. Viherkasveista sen isäntäkasveja on esimerkiksi muratit (*Hedera*), kahvit (*Coffea*), kolibrikukka (*Strelitzia reginae*) ja taatelit (*Phoenix sp.*)

[Eotetranychus lewisi](#) on pieni kehrääjäpunkki. Se aiheuttaa imentävioituksia lukuisille isäntäkasveille, mikä johtaa lehtien värimuutoksiin ja pahimmassa tapauksessa kasvin kuolemaan. Sen pääisäntäkasvi on joulutähti, mutta viherkasveista sen isäntäkasvi on esimerkiksi sitruukset (*Citrus sp ja Citrus x limon*).

[Palmuripsiäinen \(Thrips palmi\)](#) vioittaa imennällään useita koriste- ja vihanneskasveja ja levittää samalla kasviviruksia. Viherkasveista sen isäntäkasvi on esimerkiksi sitrukset (*Citrus*). Sen isäntäkasveiksi on epäilty myös kumiviikunaa (*Ficus elastica*) ja limoviikunaa (*Ficus benjamina*).

Viherkasvien laatutuhoojia ovat esimerkiksi:

[Floridankärpänen \(Liriomyza trifolii\)](#) vioittaa monia kasvihuonekasveja ja se leviää pääasiassa ulkomaisten koristekasvien taimien mukana. Floridankärpäsellä on paljon isäntäkasveja ja se suosii kasvilajeja, joiden lehdet ovat pehmeät ja mehevät. Viherkasveista isäntäkasvina toimii esimerkiksi arabiankahvi (*Coffea arabica*)

[Hukkavaellusyökkönen \(Helicoverpa armigera\)](#) on moniruokainen laatutuhooja, joka vioittaa pahoin erityisesti puuvillaa, tomaattia ja maissia. Viherkasveilla sen isäntäkasveja on esimerkiksi sitrukset (*Citrus x limon*) ja arabiankahvi (*Coffea arabica*).

[Tomaatin pronssilaikkuvirus \(Orthotospovirus tomatomaculae\)](#) esiintyy monilla ruukkukasveilla, kesäkukilla sekä vihanneksilla. Virus aiheuttaa satotappioita pilaamalla koristekasvien ulkonäön ja vihannesten kauppakelpoisuuden. Viherkasveista sen isäntäkasveja ovat esimerkiksi arabiankahvi (*Coffea arabica*), korvakeviikuna (*Ficus cyathistipula*), lyyraviikuna (*Ficus lyrata*), kumiviikuna (*Ficus elastica*) ja limoviikuna (*Ficus benjamina*) sekä tuoksu-traakkipuu (*Dracaena fragrans*) ja reunustraakkipuu (*Dracaena marginata*).

Liite 5. Aineistohallintasuunnitelma

Opinnäytetyön aineistohallintasuunnitelma

Opinnäytetyön nimi: Viherkasvien maahantuontiin ja EU:n sisämarkkinoihin liittyvät kasvinterveydelliset riskit

Opinnäytetyön tekijä: Leo Tiihonen

1 Opinnäytetyön aineiston kuvaus

Aineistohankinnan menetelmä on haastattelututkimus. Kohderyhmänä on Ruokaviraston työntekijöitä, sekä kukkatukkujen, keskusliikkeiden sisäänostajien ja viherkasvien huoltajien muutamia toimijoita. Analysoitava aineisto on video, sekä Word- tiedostoina.

2 Aineiston tallennus ja säilytys

Opinnäytetyön tutkimusaineisto tallennetaan tekijän (Leo Tiihonen) omalle tietokoneelle, joka on suojattu salasanalla. Varmuuskopiot aineistosta tallennetaan tekijän omistamalle muistitikulle. Tiedostoja käsittelee tekijän lisäksi mahdollisesti myös opinnäytetyön ohjaaja.

3 Henkilötietojen ja arkaluonteisten tietojen käsittely

[Tietosuojailmoitus haastatteluun](#)

Opinnäytetyöhön tulee haastateltavien henkilöiden nimet ja ammatit, sillä heidän ammattimaisuutensa ja pätevyytensä täytyy tulla ilmi haastattelun yhteydessä, jotta tiedetään, että aineisto on luotettavaa.

4 Aineiston omistajuus

Opinnäytetyön aineiston, sekä tulokset omistaa opinnäytetyön tekijä

5 Aineiston jatkokäyttö työn valmistumisen jälkeen

Opinnäytetyöhön kerättyä tutkimusaineistoa ei jatkokäytetä. Aineisto säilytetään vuoden ajan opinnäytetyön hyväksymispäivästä tietoturvallisesti, jotta tulokset voidaan tarvittaessa varmistaa. Aineisto hävitetään vuoden jälkeen tietoturvallisesti.